

Віцента Ольга

студентка групи ППМ-61
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Мариненко Наталія

доктор економічних наук, професор
професор кафедри економіки на фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olha Vitsenta

Student of PPM-61 group
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Nataliia Marynenko

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА УМОВИ ПІДТРИМКИ BUSINESS RELOCATION UNDER WARTIME AND CONDITIONS OF ITS SUPPORT

Політичні конфлікти, геополітичні напруження та збройні конфлікти можуть раптово поставити під загрозу навіть найстійкіші бізнес-структури. В таких умовах, релокація бізнесу стає необхідним стратегічним рішенням для збереження безпеки та розвитку підприємств. З перших днів повномасштабної війни Україна зазнала великих економічних втрат, тому для забезпечення фінансової стабільності та підтримки бізнесу, Кабінет Міністрів України реалізував програму релокації підприємств, яка передбачає безоплатне переміщення підприємств із території, що знаходяться у зоні бойових дій до безпечніших регіонів [1].

Підприємства, що прийняли рішення перемістити свої виробничі потужності, мають змогу отримати від держави пакет підтримки, а саме[1]:

- підбір місця розташування для потужностей підприємства;
- допомога з перевезенням на нову локацію;
- сприяння в розселенні працівників та пошуку нових співробітників;
- підтримка у відновленні логістики, закупівлі сировини та пошуку ринків збуту.

На даний момент 840 підприємств вже перевезло свої виробничі потужності з небезпечних регіонів за підтримки держави, 667 з яких вже працюють на новому місці, ще для 239 підприємств здійснюється пошук відповідної локації [2]. Лідерами з розміщення релокованих підприємств є Львівська (24 %), Закарпатська (14,5 %), Чернівецька (9,8 %), Івано-Франківська (8,3 %), Хмельницька (7,3 %) та Тернопільська (6,3 %) області [2]. Також, нині 44 підприємства повернулися на попередні місця роботи у зв'язку з покращенням там безпекової ситуації, зокрема, в Харківську, Чернігівську та Сумську області [2].

Прикладом релокованого підприємства, яке змогло не лише відновити свою роботу, але й успішно позиціонувати себе на ринку, є ТОВ «Торгівельний дім «Дельта», яке завдяки швидкій реакції на зміни в умовах війни зазнало значного успіху. Дана компанія, яка є власником торгової марки «Гуляй поле», у 2022 році провела передислокацію із Запорізької області до Тернополя та змогла досягнути таких результатів [3]:

- відкрили новий виробничий комплекс у місті Тернопіль, який вміщає дві лінії розливу олії, варочне устаткування для виробництва майонезів та гірчиці, а також фасувальні лінії дойпаків та філфаків;
- збільшили обсяг виробництва з 1000 тонн/рік до 13000 тонн/рік;
- виробнича потужність варильного устаткування зросла з 200 тонн/місяць до 2000 тонн/місяць;

- у 2022 році успішно пройшли сертифікацію IFS та ISO на виробничих майданчиках компанії;

- придбали нове обладнання для фасування фігурного дойпаку з верхнім штуцером для лінійки продукції компанії;

- компанія регулярно оновлює та розширює асортимент продукції з метою збільшення частки на ринку та задоволення усіх потреб споживачів;

- співпрацюють з великими торгівельними мережами – АТБ-маркет, Сільпо, Рукавичка тощо.

Підприємство планує розширювати сферу діяльності на Тернопільщині та прагне за 5-10 років стати компанією рівня Nestle чи Unilever, які виготовляють широкий спектр товарів ринку [3].

Незважаючи на вимушену релокацію, підприємство розширило свої виробничі майданчики. Компанія запустила дві лінії фасування олії. Успішно експортує олію у країни ЄС. Підприємство активно працює, забезпечуючи продукцією під маркою «Гуляй поле» своїх споживачів. Завдяки відкриттю нового виробництва на Тернопільщині, загальна кількість працюючих в компанії сягнула більше 200 працівників. Компанія забезпечує стабільну заробітню платню, постійну роботу, сплачує податки.

Перелік використаних джерел:

1. Чуприна А. Релокація бізнесу: Державна підтримка та досвід компаній. 2022. URL: <https://eba.com.ua/olga-bojko-chasy-protystoyannya-vlady-ta-biznesu-zakinchyls/>

2. Релокація бізнесу: через війну 840 підприємств переїхали у більш безпечні місця. ua.news. 2023. URL: <https://ua.news/ua/money/relokatsiya-biznesu-cherez-vijnu-840-pidpriemstv-pereyihali-u-bilsh-bezpechni-mistsya>

3. Офіційний сайт компанії «Торгівельний дім «Дельта». Фінансові показники діяльності. URL: <https://delta-food.ua/about-us>